

Häckfåglar i Svartsjövikens 2003

Jan Sondell

I samband med restaureringen av Svartsjövikens har nu de häckande våtmarksfåglarna inventerats under fyra år, 2000–2003. Sammanlagt 59 revir av 14 olika arter noterades 2003. Några större förändringar av häckfågelfaunan har alltså inte skett. Mest talrika var sothöna (15 revir), gräsand (10), kanadagås (7) och tofsvipa (7). Kanadagåsen har ökat sedan 2002 medan sothönan har minskat.

Bakgrund

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjövikens", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjövikens (Aronsson 2001, 2002, 2003) har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjövikens inventerats, med början 2000 (Sondell 2001, 2002, 2003). Här ska inventeringsresultaten för det fjärde året, 2003 redovisas.

Metodik

Metodiken har beskrivits relativt utförligt av Sondell (2001). Under perioden april – juni 2003 gjordes sex besök då förekommande par av olika arter räknades. Som huvudmetod räknas antalet par, men iakttaga bon och ungpålar kompletterar iakttagelserna. En svårighet ligger i att kunna skilja rastande fåglar från revirhäv-

dande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är enbart subjektiva bedömningar. Häckfågelinventeringen kompletteras med iakttagelser gjorda under de veckovisa inventeringarna av Svartsjövikens, se t ex Bergström 2002.

Biotopförändringar

Sikten ut mot Svartsjövikens har våren 2002 och 2003 kraftigt förbättrats jämfört med 2000 och 2001 tack vare den markbearbetning som företogs hösten 2001. Det provisoriska tornet vid mynningen av Sockarbydiket på västra stranden togs dock bort hösten 2001.

En ny utsiktspunkt utgjorde berget söder om viken (Svartsjö Djurgård) år 2002.

I april samlas gräsandparen vid vägbron.

Då vassen i söder i huvudsak varit borttagen som en följd av restaureringsarbetet kunde hela denna del av viken ses från berget. På försommaren 2002 uppfördes ett nytt torn på vikens östsidan. Detta har under 2003 års inventering varit den viktigaste utsiktspunkten.

Strax norr om inventeringsområdet fanns under våren och försommaren 2002 en översvämmad åker (då kallad Bredlöt) som attraherade en stor mängd fåglar. År 2003 torkade området ut och var inte längre lika attraktivt. Under hösten anlades här en vattenreglerad våtmark, Svartsjö Dämme, se sidan 19.

Fältnarbete

Fältnarbetet har i huvudsak utförts av Urpo Könnömäki och Jan Sondell. Totalt har sex inventeringar, varav en kvällsinventering, gjorts under perioden 13 april (våren var sen) till 15 juni. Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1.

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjövikens 2000-2003.

Inventerade arter	Revir 2000	Revir 2001	Revir 2002	Revir 2003	Kommentarer, gäller år 2003
<i><u>Sjö- och våtmarksfåglar</u></i>					
Skäggdopping	3	4	3	3	
Knölsvan	1	1	1	1	Par med bo
Grågås	3	3	3	3	
Kanadagås	3	7	3	7	
Rördrom	1	1	1	1	
Gräsand	7	7	12	10	
Kricka	0	0	1	0	
Knipa	3	2	2	2	
Storskrake	2	1	1	1	I naturhål i slottsparken
Vattenrall	2	1	1	2	
Sothöna	18	24	20	15	
Tofsvipa	6	3	6	7	
Rödbena	0	0	0	1	Ett par i området hela våren
Enkelbeckasin	6	4	4	5	Svårinventerad
Fiskmås	1	2	0	1	
Summa	56	60	58	59	
<i><u>Övriga arter</u></i>					
Brun kärrhök	2	1	1	1	
Gulärta	1	1	3	3	Uppskattning, ej inventerad
Ängspiplärka	4	5	5	6	Uppskattning, ej inventerad
Buskskvätta	4	5	5	5	Uppskattning, ej inventerad
Gräshoppsångare	2	1	1	0	
Trastsångare	0	1	0	0	
Sävsångare	>10	>10	ca 10	ca 10	Uppskattning, ej inventerad
Rörsångare	> 5	ca 5	ca 5	ca 5	Uppskattning, ej inventerad
Skäggmes	> 5	> 5	ca 5	ca 5	Uppskattning, ej inventerad
Sävsparv	> 20	ca 20	ca 20	ca 20	Uppskattning, ej inventerad

Sjö- och våtmarksfåglar

Skäggdoppning Tre par hävdade revir.

Knölsvan Ett bo byggdes på en vassholme mitt i viken. Tre ungar observerades.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vegetationen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iakttas i viken.

Kanadagås Fler bon än 2002 noterades, vegetationen längs vikens stränder hade nu återhämtat sig efter restaureringen 2001. Flera kullar med ungar sågs även.

Rördrom En hane tutade sporadiskt under våren, men det är inte troligt att någon häckning skedde.

Gräsand Arten noterades i något färre par än 2002. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ± 3 par.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antal par (2) har en osäkerhet på ca ± 1 . Ungar sågs inte.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Ungar sågs inte.

Vattenrall Hördes vid dikesmynningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. En minskning kunde konstateras jämfört med tidigare år. Antalet par (15) har en osäkerhet på ca ± 4 . Många nykläckta ungar noterades men betydligt färre uppnådde vuxen storlek.

Tofsvipa Uppskattningsvis sju par höll till främst på de öppnade maderna. I vilken utsträckning de häckade är osäkert. Längs vikens sydvästra strand fanns ett område med lägre vegetation till följd av markbearbetningen. Där höll några par till.

Rödbena Ett par hävdade revir vid viken under vår och försommar.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Övriga arter

Brun kärrhök Ett par höll till i området.

Gulärla Uppskattningsvis tre par fanns på sydöstra sidan.

Ängspiplärka Oförändrad förekomst jämfört med fjolåret.

Buskskvätta Oförändrad förekomst jämfört med fjolåret.

Övriga ej inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skägges har sporadiskt hörts i vassarna, men det är osäkert om häckning förekommit 2003.

Kommentarer

Den aktuella häckfågelinventeringen har genomförts 2003 på samma sätt som under 2000–2002. Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning.

Markbearbetningen bedömdes 2002 påverka sothöna och kanadagås negativt genom att tuvor lämpliga för bobyggnad minskade i antal. Kanadagåsen ökade också under 2003 till sitt tidigare parantal, medan sothönan fortfarande har relativt låg numerär.

Markbearbetningen bedömdes påverka gräsand och tofsvipa positivt 2002, detta gäller också för 2003.

Åkern vid Bredlöt, som gav optimala näringsförutsättningar för vadare och änder 2002 var under 2003 torrlagd. Därför var de flesta arter hänvisade till själva viken och madmarkerna söder därom. Översilningsområdet som skapats för att rena vatten från Sockarbydiket togs i drift våren 2003 och innebar ett positivt biotop tillskott.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2003 i Svartsjövikens fjärde året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades

59 stationära par av 14 arter, ett resultat som är ungefär detsamma som under fjolåret. Talrikast förekommande var sothöna (15 revir), gräsand (10), kanadagås (7) och tofsvipa (7).

Referenser

Aronsson, A. 2001. Restaurering av våtmarksbete vid Svartsjövik. I Fåglar på Mäläröarna 2000, s 6–10.

Aronsson, A. 2002. Våtmarksbete i Svartsjövik. I Fåglar på Mäläröarna 2001, s 5–9.

Aronsson, A. 2003. Våtmarksbete vid Svartsjövik. I Fåglar på Mäläröarna 2002, s 6–8.

Bergström, M. 2002. Inventering av Svartsjövik 2002. I Fåglar på Mäläröarna 2002, s 9–11.

Sondell, J. 2001. Häckfågelinventering av Svartsjövik 2000. I Fåglar på Mäläröarna 2000, s 18–22.

Sondell, J. 2002. Häckfågelinventering av Svartsjövik 2001. I Fåglar på Mäläröarna 2001, s 13–18.

Sondell, J. 2003. Häckfåglar i Svartsjövik 2002. I Fåglar på Mäläröarna 2002, s 12–14

Foto: Karl-Erik Fridsén

Viggar uppehåller sig ofta i viken, men har hittills inte noterats häcka.